

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією»

1. Мета

Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» (далі – проєкт акта) розроблено з метою вдосконалення Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» (далі – Закон) загалом для узгодженості між статтями, та, зокрема у зв'язку із приєднанням України до Мінаматської конвенції про ртуть, з метою імплементації Регламенту (ЄС) 2017/852 Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2017 року про ртуть та про скасування Регламенту (ЄС) № 1102/2008, із змінами, внесеними Регламентом (ЄС) 2024/1849 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року, Регламенту ЄС 2024/2865 від 23 жовтня 2024 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) 1272/2008 щодо класифікації, маркування та пакування речовин і сумішей (CLP), Регламенту ЄС 649/2012 від 04 липня 2012 року щодо експорту та імпорту небезпечних хімічних речовин, а також з метою приведення у відповідність до Законів України «Про адміністративну процедуру» та «Про страхування».

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

У 2023 році прийнято Закон України від 29 травня 2023 року № 3116-IX «Про приєднання України до Мінаматської конвенції про ртуть», згідно з яким Україна приєдналася до Мінаматської конвенції про ртуть. Мінаматська конвенція про ртуть набрала чинності для України 16 листопада 2023 року.

Мінаматська конвенція про ртуть – це міжнародний договір під егідою ООН (прийнятий у 2013 році), що спрямований на захист здоров'я людей та довкілля від антропогенних викидів і скидів ртуті та її сполук. Конвенція регулює використання ртуті, забороняє її подальший видобуток, встановлює заборону на виробництво, експорт та імпорт багатьох продуктів, що містять ртуть (стоматологічної амальгами, термометрів та приладів для вимірювання тиску, певних видів батарейок, люмінесцентних ламп, барометрів, вимикачів, реле, деяких видів косметики). Конвенція зобов'язує країни-учасниці скорочувати, а згодом поетапно заборонити використання ртуті у виробництві (наприклад, ртутних термометрів і приладів вимірювання тиску, ацетальдегіду, у якому ртуть або сполуки ртуті використовуються як каталізатор), обмежує використання ртуті у гірничодобувній промисловості (зокрема при видобутку золота) та цементних заводах, передбачає заходи щодо контролю за викидами ртуті в атмосферу та скиди у стічні води.

Регламент (ЄС) 2017/852 Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2017 року про ртуть та скасування Регламенту (ЄС) № 1102/2008 – акт ЄС, що

регулює поводження з ртуттю для захисту здоров'я людини та довкілля, встановлює правила щодо експорту/імпорту (вводить заборону на експорт ртуті за межі ЄС, а також обмеження на її імпорт), використання у промисловості (у промислових процесах та продукції), зберігання та утилізації ртуті, її сполук і сумішей (встановлює вимоги до безпечного зберігання ртуті та її утилізації як відходів). Регламент є частиною стратегії ЄС щодо обмеження використання ртуті.

Транспозиція вказаних документів в українське законодавство дозволить забезпечити здійснення заходів з поводження з ртуттю та її сполуками, розв'язати проблеми з «радянською спадщиною», а саме із залишками ртуті на недіючих пострадянських підприємствах, що використовували застарілі технології. Як сторона Конвенції, Україна матиме доступ до цільових ресурсів Глобального екологічного фонду, а також зможе отримати технічну та експертну допомогу.

Регламент (ЄС) 2024/2865 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2024 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1272/2008 про класифікацію, маркування та упаковку речовин і сумішей вносить зміни до Регламенту CLP (ЄС) № 1272/2008, оновлюючи класифікацію, маркування та пакування хімічних речовин і сумішей. Зміни спрямовані на підвищення рівня захисту здоров'я та навколишнього середовища через забезпечення чіткої та сучасної інформації про небезпечні властивості речовин. Зокрема, відбулося оновлення технічних вимог щодо включення нових гармонізованих класифікацій безпеки, оновлення додатків до Регламенту (ЄС) № 1272/2008, що регламентують правила маркування, пакування та ідентифікації хімічної продукції.

Транспозиція змін регламенту ЄС в українське законодавство забезпечить гармонізацію законодавства України у сфері хімічної безпеки з врахуванням нещодавніх змін у відповідному законодавстві ЄС.

Приведення Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» у відповідність до Закону України «Про страхування» необхідне для забезпечення ефективного страхування у сфері хімічної безпеки. Основні напрямки змін для страхування включають обов'язкове страхування для запровадження спеціалізованого обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно працівникам, третім особам та навколишньому середовищу внаслідок поводження з небезпечними хімічними речовинами, а також для гармонізації з законодавством ЄС щодо оновлення страхових полісів відповідно до вимог Технічних регламентів CLP та REACH, створення інформаційної системи хімічної безпеки (із вирішенням питань конфіденційності), яка дозволить страховикам оцінювати ризики на основі достовірних даних про обсяги виробництва та імпорту.

Також потребує приведення положень Закону України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією» у відповідність до вимог Закону України «Про адміністративну процедуру».

Водночас підпунктом 1 пункту 1 Плану заходів з реалізації Концепції підвищення рівня хімічної безпеки до 2026 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2022 р. № 314-р, передбачено прийняття Кабінетом Міністрів України акту про впровадження вимог Регламенту (ЄС) № 649/2012 Європейського Парламенту та Ради від 04 липня 2012 р. щодо експорту та імпорту небезпечних хімічних речовин. Цей захід визначено пріоритетним з адаптації національного законодавства до вимог міжнародного та європейського законодавства.

В цілому проєкт акта розроблено на виконання завдання, визначеного пунктом 8 доручення Прем'єр-міністра України від 23 вересня 2025 року № 31063/0/1-25 за результатами робочої поїздки Прем'єр-міністра України до Сумської області, що відбулася 17.09.2025, а також відповідно до проєкту Плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2026 рік та проєкту Плану пріоритетних дій Уряду на 2026 рік.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом акта пропонується внести зміни до Законів України:

«Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією», а саме: внести зміни до статей: 2, 3, 7, 9, 12, 24, 35, 38, 43, 58, 62, 66; викласти в новій редакції статті: 75, 76, 77, 78, 79; внести зміни до прикінцевих та перехідних положень;

«Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності»;

«Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності».

4. Правові аспекти

У цій сфері правового регулювання діють:

Конституція України;

Закон України «Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією»;

Закон України «Про приєднання України до Мінаматської конвенції про ртуть»;

Закон України «Про управління відходами»;

Закон України «Про систему громадського здоров'я»;

Закон України «Про страхування»;

Закон України «Про адміністративну процедуру»;

Концепція підвищення рівня хімічної безпеки, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1571-р.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує додаткових видатків з державного чи місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проект акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

Проект акта розміщено для обговорення на вебсайті міністерства.

Публічні консультації проведені відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», шляхом отримання та аналізу пропозицій та зауважень, що надходили під час публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю.

7. Оцінка відповідності

Проект акта містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, зокрема:

Регламент (ЄС) 2017/852 Європейського Парламенту та Ради від 17 травня 2017 року про ртуть та про скасування Регламенту (ЄС) № 1102/2008, із змінами, внесеними Регламентом (ЄС) 2024/1849 Європейського Парламенту та Ради від 13 червня 2024 року;

Регламент (ЄС) 2024/2865 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2024 року про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 1272/2008 про класифікацію, маркування та упаковку речовин і сумішей;

Регламент (ЄС) № 649/2012 Європейського Парламенту та Ради від 04 липня 2012 року щодо експорту та імпорту небезпечних хімічних речовин.

Проект акта не впливає на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, на ринок праці, громадське здоров'я.

Проект акта не містить положень, що стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, та не порушує принцип забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків.

Проект акта не потребує проведення громадської антикорупційної, громадської антидискримінаційної та громадської гендерно-правової експертизи.

Проект акта буде направлено до Національного агентства з питань запобігання корупції для визначення необхідності проведення антикорупційної експертизи.

8. Прогноз результатів

Прийняття акта забезпечить гармонізацію між окремими статтями Закону, виконання положень Закону щодо поводження з ртуттю та її сполуками, гармонізацію законодавства України у сфері хімічної безпеки з врахуванням змін у відповідному законодавстві ЄС.

Реалізація акта сприятиме ефективному управлінню хімічною безпекою, зокрема щодо запобіганню небезпечному впливу хімічної продукції на довкілля та здоров'я людини, регулюванню відносин, що виникають у сфері забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією, з урахуванням міжнародних зобов'язань України.

Реалізація акта матиме вплив на інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Держава	Позитивний	Отримання додаткових інструментів для захисту та зменшення впливу ртуті на навколишнє середовище та здоров'я людей
Представники громадянського суспільства	Позитивний	Забезпечення права громадян на безпечне довкілля, зменшення шкоди від неналежного поводження з ртуттю та її сполуками
Представники бізнесу	Позитивний	Захист прав та інтересів суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог екологічної безпеки під час поводження з хімічними речовинами та управління хімічною продукцією

Міністр економіки та
довкілля України

Олександр КРАВЧЕНКО

«_____» _____ 2026 р.